

SAVA

Izhaja vsako soboto ob 5 uri zvečer. Uredništvo in upravnništvo: Kranj št. 170 (Prevčeva hiša). — Naročnina za celo leto K 4.—, za pol leta K 2.—, za četrt leta K 1.—. Za vsa druge države in Ameriko K 5'60.— Posamezne številke po 10 vinarjev. — Vse dopise je naslavljati na uredništvo lista „Sava“ v Kranju. Inerate, naročnino, reklamacije pa na upravništvo „Sava“ v Kranju. — Dopisi naj se blagovolijo frankirati. Brezimi dopisi se ne priobčujejo. Reklamacije so poštnine proste. — Inzerati: štiristopna petit-vrsta za enkrat 12 vin za dvakrat 9 vin., za trikrat 6 vin., večji inzerati po dogovoru. Inzerati v tekstu, poslana in posmrtnice dvojno. Plaćujejo se naprej. — Rokopisi se ne vračajo. — Brzjavni: „Sava“, Kranj Čekovni račun pri c. kr. poštno-hranilničnem uradu št.: 41.775.

Njega c. in kr. Apostolsko Veličanstvo je najmilostliveje blagoizvolilo izdati sledeči Najvišji rokopis:

Ljubi grof Stürgkh!

Oziraje se nazaj na polletno dobo, tekem katere se nahajamo v boju, katerega so nam vsilile sovražne namere naših nasprotnikov, spominjam se hvaležnim srcem požrtvovalnega zadržanja, katero so pokazali Moji zvesti narodi v tem težkem času.

Navdušeni od častnega resnega zaupanja so pokazali, da so kos velikim zahtevam tekočega časa ter so znova sijajno izpričali svoje visoko domoljubje in svoje davno izkušene državljanske čednosti s tem, da so plemenite rade volje poslali svoje sinove pod prapore, da so se preudarno prilagodili potrebam vojnega časa in da so vdano skrbeli za žrtve boja.

Ta dobrodelna izkušnja krepí Mojo nado, ki je trdno utemeljena v zaupanju v vrlino Moje vojne sile, ki se je znova tako sijajno izkazala v junaških činih.

Pod vodstvom Moje vlade, ki se v stremljenju, postaviti vse moči v službo nam vsem skupnega smotra, prej kot slej srečava z Mojo ogrsko vlado, bo prebivalstvo tudi v bodoče z imovino in krvjo trdno stalo ob strani ljubljenega domovine. Jaz sem si gotov, da mu bo po končani vojski, koje težka bremena do konca nositi je prebivalstvo z veseljem odločeno, z mirom, katerega si bomo s pomočjo Vsegamogočnega priborili, prisojeno plačilo vsega truda, trpljenja in vseh nevarnosti zvesto in vztrajno izvojevanega boja.

Naročam Vam, da sporočite to prebivalstvu z izrazom Mojega najtoplejšega priznanja in Moje zahvale.

Na Dunaju, dne 4. februarja 1915.

Franc Jožef m. p.

Stürgkh m. p.

Vzroki svetovne vojne.

I.

Vsem je znano, da je Avstrija po strašnem umoru prestolonaslednika in njegove soproge v Sarajevu izročila Srbiji noto, na katero Srbija ni zado-

voljivo odgovorila. Ako ni Avstrija hotela takorekoč samasebe nekako zapostaviti, je morala iz danega ultimata Srbiji in nje nezadovoljivega odgovora izvajati posledice in napovedati vojno. Ker Rusija ni hotela pustiti Srbov na cedilu, je posegla vmes in ker je bila zvezana s Francijo, se je tudi ta zapletla v vojno. Prijateljski odnosi med Francijo, Rusijo in Angleško pa so tudi zadnje prisilili, da potegne meč. Vobče se torej smatra, da je bil sarajevski umor in temu sledeči avstrijski memorandum povzročitelj svetovne vojne.

Ako pa pogledamo globlje, vidimo, da je bil sarajevski umor le iskra ob smodniku. Svetovna vojna se je pripravljala že delj časa in da se je smodnik razletel, je predvsem kriva ruska nacionalistična politika in pa brezobzirna interesna politika Angleške.

Ruska nacionalistična politika, ki je obrnjena proti Nemčiji, je Rusiji povzročila že mnogo škode. Zakrivila je ruski poraz v vzhodni Aziji, naložila Rusiji nezno bremena ob zapadnih mejah in povzročila tudi sedanjo vojno, ki ne more dovesti Rusiji haska tudi v slučaju zmage.

Drugače pa je z Angleško. Angleška lahko utrdi svojo svetovno nadvlado, ako zmagata ta ali oni.

Da nam postane to jasno, pogledajmo nekoliko v preteklost.

Rusko-francoska zveza je ojačevala na Francoskem up, da povrne Nemčiji poraz iz leta 1870. Nemčija pa, ki je bila obdana od sovražnikov od dveh strani, je bila prisiljena, da se je oboroževala do skrajnega, kar pa je zopet povzročilo oboroževanje vseh ostalih velesil. Tako smo prišli do lepe besede a nezno bremena položaja: „oboroženi mir“. Ako pa bi se bila Rusija pridružila trozvezi in zahtevala od Nemčije integriteto Francije, bi bila ponehala napetost na evropskem kontinentu, in mnogoproslavljeno ravnotežje bi bilo postalo stalno. Zakaj, kdo bi se bil potem upal z orožjem v roki motiti evropski mir? Obenem pa bi bila Rusija lahko porabila vse žrtve, ki jih je morala dosedaj prinašati v varstvo svoje zapadne meje, preostrojiti svojih notranjih razmer. Zavarovala pa bi se bila lahko tudi proti nevarnosti iz vzhoda. Kajti na vzhodu je pravzaprav torišče ruskega kulturnega dela, ki se že kaže tuintam. Preustvaritev azijskih še na pol divjih in razbojniških držav v cvetoče kolonije, to bi morala biti prva naloga

ruske države.

Prememba ruske politike napram Nemčiji in Avstriji iz prijateljske v sovražno je torej takorekoč prvi in poglaviti razlog sedanje svetovne vojne. Začetek tega neprijateljstva sega že daleč nazaj in kaj točno lahko zasledujemo nje postanek in razvoj.

V krimski vojni v letih 1854. do 1856. so francoske armade v angleškem interesu mnogo pomagale, da je Rusija izgubila skoro ves upliv v Levanti in da je bila uničena skoro vsa ruska vojna mornarica v Črnem morju. Aleksander II. je moral privoliti v pariškem miru v odstop nekaj ruske zemlje, opustiti je moral protektorat nad pravoslavni podaniki v Turčiji in zavezati se je celo moral, da bo Rusija imela v Črnem morju le nezno mornarico.

Krimski vojna, ki je pokazala hrabrost francoskega vojaka in vojni uspehi v Italiji l. 1859. sta vpliv Napoleona III. v Evropi neizmerno ojačala. Šele mehikanska ekspedicija, v kateri je igral tako važno vlogo tudi Maksimilijan, vojvoda avstrijski in pruske zmage leta 1864. in 1866. sta ta vpliv podkopala. Že takrat je Napoleon III. zahteval kompenzacije na račun Belgije.

Notranje težkoče v Franciji so dovele do vojne z Nemčijo l. 1870., ki je iztekla ugodno za prusko orožje. Po tej zmagoviti vojni je prešlo vodstvo Evrope v roke nemškega cesarja, kojemu je stal ob strani Bismarck. Ruska je ostala med nemško-francosko vojno l. 1870. nevtralna in uplivala tudi na Avstrijo, da ni posegla vmes. Porabila pa je francoski poraz, da se je na Bismarckov nasvet odrekla določbi pariškega miru, da sme imeti v Črnem morju le nezno mornarico.

Leta 1872. so se sestali v Berlinu nemški, avstrijski in ruski vladar, da se dogovore glede evropskega miru na podlagi obstoječega posestnega stanja.

Medtem pa je izbruhnila v Bosni in Hercegovini vstaja proti Turkom, kateri se je pridružila tudi Srbija. Ko pa se je leta 1876. posrečilo Turkom potlačiti vstajo in premagati Srbe, se je pričelo v nesrečnih deželah nečloveško klanje kristjanskega prebivalstva. Turki so se hoteli krvavo maščevati nad zaničevano rajo. To je dovedlo carja Aleksandra II. da je v aprilu l. 1877. napovedal Turčiji vojno. Ruske uspehe proti Turkom pa je Avstrija porabila v to, da je sicer ostala

PODLISTEK.

Przemysl.

Dalje.

Rusko vrhovno poveljstvo je pripravilo za obleganje Przemysla kakih pet armadnih zborov, torej okrog 200.000 moč. Poveljeval jim je general Radko Dimitrijevič, „bulgarski Napoleon“, ki je bil najprej bulgarski poslanik v Petrogradu, kasneje pa prestopil v rusko armado in ki je bil že pri Ravaruski lahko ranjen. A kaj kmalu se je pokazalo, da se ni niti pri Odrinu, niti pri Čataldži mnogo naučil. Drugače sodbne ne pripuščaja njegova taktika pred Przemyslom, ki je obstojala v tem, da je ukazoval vedno le bajonetne napade, ne da bi bil počakal, da bi bila artilerija prej omajala sovražne pozicije. Na totine so padale žrtve, a vedno zaman. Upravičuje ga edino dejstvo, da mu je vrhovno vodstvo ruske armade poslalo carjev ukaz, da mora Przemysl do 8. oktobra zavzeti za vsako ceno. Človeških bitij na Ruškem itak niso nikdar visoko cenili in povrh so Rusi vedeli, da se bližajo avstrijske osvobodilne čete. Po ponesrečenem obleganju je sicer Radko Dimitrijevič dobil visok red, a poslali so ga kot armadnega poveljnika v Kavkaz.

Predvsem se je ruski armadi že otežkočilo prodiranje do onih točk, kjer bi bila lahko pričela

z uspešnim obstreljevanjem. Ogrski honvedi so namreč večkrat uspešno izpadali, vjeli nabroj sovražnikov ter si priborili več sovražnih topov. Naposled pa se je Radku Dimitrijeviču posrečilo oblegovalni pas zožiti ter obdati Przemysl z mogočnim zidovjem, obstoječim iz najboljših ruskih čet. Pozval je koj na to branitelja trdnjave, da naj mu jo preda. Pred severovzhodni zunanji fort Dukowicky je došel ruski podpolkovnik Wandom v spremstvu stotnika in dveh vojakov, od katerih eden je trobil, drugi pa mahal z zastavo. To skupino so branitelji najprej celo pomotoma obstreljevali, potem pa so se jim zavezale oči in pripeljali so jih pred trdnjavskega poveljnika feldmaršallajntanta Kusmaneka, kateremu je ruski podpolkovnik izročil pismo. A nalezli so slabo. Kusmanek je na kratko odgovoril, da bi bilo pod njegovo častjo, o takem predlogu sploh govoriti. Odslej pa so ruski topovi gmeli dan in noč. Razen mnogoštevilne poljske artilerije so imeli Rusi na rapolago tudi 15, 18, 21 in 24 centimetrske havbice. Celotno nekaj mornariških topov je dospelo od posadke v Črnem morju. Ruske baterije so stale izvrstno in zakrite so bile tako, da jih skoro ni bilo najti. Ker pa je dan za dnevom deževalo, postale so ceste prava močvirja in to je rusko armado oviralo, da svojih težkih topov večkrat celo ni mogla spraviti tja, kjer bi jih bila rada imela. Za oblegano posadko pa je bil na ta način dež pravi blagoslov, dasiravno je moštvo mnogo trpelo. Streljali so Rusi izvrstno, a vzlic temu so napravili

razmeroma le malo škode, ker so železobetonske zgradbe vzdržale, dasiravno je bila zemlja krog in krog razrita od ruskih granat. Avstrijska armada je ruskemu streljanju točno odgovarjala. Osobito od 4. oktobra nadalje je postal artilerijski boj naravnost silovit. Skoraj neprenehoma so gmeli topovi, brenčale so havbice, razpokavale so se cele salve, frčale ognjene bombe in po celem mestu so se tresli zidovi in žvenketale šipe. Kako hitro se je streljalo, spričuje dejstvo, da sta oddala dva težka topova iz forta Dukowicka v dveh urah nič manj kot 260 strelav. Glavna postojanka ruskih 24 cm havbic, ki so napravile največ škode, je bila na višini Magiera. Tam so stale havbice druga nad drugo, vzdane v beton in zavarovane z obsežnimi žičnimi ograjami. Nasproti na vseh višinah pa so čepeli liki lastavična gnezda naši topovi, havbice in baterija ob bateriji. Odločile so ta strašni in razburljivi artilerijski dvoboj naše 30,5 cm havbice iz Skodove tovarne, ki so se že tudi pri Namurju in Antwerpnu tako dobro obnesle. Povsod, kamor se jih je lahko pripeljalo s poljsko železnico, so kaj kmalu utihnile ruske baterije. Eden teh strašnih projektilov se je razpočil tik pred sovražnim artilerijskim štabom, ki je bil v trenutku razstrgan v prah in krvave mesene kosce. Tega strašnega udarca ni moglo preboleti sovražno vodstvo in od 7. oktobra nadalje je ponehala sila obstreljevanja. Najhujše so obstreljevali Rusi forte na severni in južnovzhodni strani, skladišče za živila in poslopje, kjer je bivalo po-

nevtralna, a zahtevala zasedenje Bosne po avstrijski armadi, v kar je Rusija privolila v tajni pogodbi v Reichsstadtu.

Pred vrati Carigrada pa je ustavilo zmagovito rusko prodiranje Anglija. Mornarico je imela pripravljeno v zalivu Besika in izjavila je, da napove takoj vojno, ako bi Rusija zavzela Carigrad. Težkega srca je tedanji ruski armadni poveljnik grof Totleben moral opustiti zavzetje Carigrada, kar bi se bilo lahko takrat zgodilo skoro brez žrtev. A car Aleksander II. ni hotel nalagati ruskemu narodu še novih žrtev. Carigrad se ni zavzel in v aprilu 1. 1878. se je sklenil mir s Turčijo v San Stefanu.

Svetovna vojna.

Avstrijsko-ruska vojna.

Srditi boji v Karpatih in na Poljskem.

Ob karpatski fronti se vrše srditi boji.

V južni Bukovini prodirajo uspešno naše čete, dočim se Rusi na vsi črti umikajo.

Včeraj se je poročalo o 1200 vjetnikih. Vpileni smo številni vojni material. Popoldne so med velikim navdušenjem prebivalstva naše čete vkorakale v Kimpolung.

Na južnem bojišču ni nobene spremembe.

V Adriji je imel zračni napad naših vrlih letalcev na francoske transporte dober uspeh.

Več bomb je dobro zadelo.

Na splošni situaciji v ruski Poljski in v zapadni Galiciji se ni ničesar spremenilo. Naša težka artilerija ob Dunajcu je obstreljevala ob ugodnih razglednih razmerah z uspehom prostor ob Tarnovu in je dosegla tudi proti živečim ciljem vidno dober učinek.

V Karpatih so se tudi včeraj povsodi vršili boji.

V nadaljnjem prodiranju v Bukovini, so dosegle naše kolone gorenjo dolino reke Suczawe ter vjele 400 mož.

Dne 5. t. m. je izdal ruski generalni štab poročilo, ki pravi, da so boji ob Visli in na črti Borzymow—Humin naravnost titanski. Ogenj nemške artilerije proti ruskim pozicijam prekaša vse, kar se je doslej zgodilo na kakem bojišču. Proti eni sami ruski poziciji pri Borzymowu so postavili Nemci 50 strojnih pušk ter strahovito streljali. V strelskih jarkih so se kopičila trupla. Na fronti Brozymow—Wola Szydłowiecka se je vršila bitka na 10 vrst dolgim bojišču. Nemške čete na tem mestu so šteje najmanj 7 divizij z morda 100 baterijami. Silni boji so trajali neprenehoma dva dneva. O uspehu bitke ve poročilo samo, da so Rusi dne 3. februarja zopet zasedli svoje pozicije in da se boji nadaljujejo. Poročilo pravi tudi, da so ruske baterije pri Rawi zbile dva nemška "goloba".

Značaj in splošni položaj bojev v Karpatih prihaja vedno težji in obsežnejši. Rusi so zbrali v srednjem delu fronte, torej pri Dukli silne čete. To je oni prelaz, na katerega polagajo Rusi očitno zelo veliko važnost, ker smatrajo, da je od tod mogoče udariti na Budimpešto. Že več dni se vrše tu strahoviti boji, v katere posegajo silne mase z obeh strani. Pričakovati je tu, kakor na tej celi fronti silne in dolge borbe. Številna premoč Rusov, ki je prej obstojala, je zlomljena. Poleg tega primanjkuje Rusom v zadnjem času tudi municije.

veljstvo. Nekoč se je bila neka ruska polbaterija pod zaščito noči približala zunanjim utrdbam na 2000 korakov. Tam se je zagrebla in drugo jutro dosegla izvrstne uspehe. Najprej ni nikdo vedel, odkod pravzaprav naenkrat prihajajo ti izvrstno merjeni strelji. Dvignil pa se je neki podčastnik z zrakoplovom in našel na ta način sovražnika, ki je moral kaj kmalu utihniti. Največ je trpel fort Dukovicky, katerega je zadelo krog 250 strelcev, ki pa vsi niso povzročili hujše škode. Oklopne kupole so ostale docela nepoškodovane, od betonskih zgradb pa so se odkrušili le velikanski kosi in zemlja je bila strahovito razrita. Dva na okopih stoječa topa sta bila razstreljena in neka granata je priletela naravnost skozi strelno odprtino, ter deloma pobila, deloma ranila tamkaj se nahajajoče moštvo. Še manj uspeha pa je imelo rusko obstreljevanje na južnovzhodni strani. Tamkaj je stala razdejana opekarna, iz katere je melanholično molel le še visok dimnik. Nek avstrijski četovodja, ki je bil prej častnik, pa je moral službo kvitirati, je bil tam gori skrit. Iz te zračne višine je lahko pregledal vse sovražne artilerijske postojanke ter iste javil sosedni utrdbi, s katero je bil telefonično zvezan. Tako je bilo vselej mogoče ruske baterije prisiliti, da so kaj kmalu utihnile. Pet dni je tako zdržal hrabri četovodja, ki ni mogel drugega vzeti seboj nego kruh, vodo in salamo. V zahvalo je postal zopet nadporočnik.

Konec.

Osvojitev Wame v Bukovini.

V Polski in zapadni Galiciji ni nobene spremembe. Topovski boj.

V lesnem pogorju Karpatov se je zavezniškim četam posrečilo, zavzeti po večdnevni bojih kraj, severno od gorskega prelaza Volovca, ki so ga Rusi trdovratno branili. Vjeli smo mnogo sovražnikov ter vpileni mnogo municije in vojnega materiala.

Na ostali karpatski fronti srditi boji. V zapadnem odseku se je ponesrečilo več ruskih napadov, pri čemer smo vjeli 340 mož in vpileni 3 strojne puške. Prodiranje v Bukovini napreduje. Osvojili smo Wamo.

Rusi se umikajo iz Bukovine.

Bukovino smo očistili do Suczawe od sovražnika, ki se mestoma begu podobno umika.

Z nepopisno radostjo pozdravlja prebivalstvo naše prodirajoče čete.

Nemško-francoska vojna.

Boji na Francoskem.

Boj za nemško postojanko južno od kanala, jugozapadno od La Bassée še traja. Del kratkega jarka, ki ga je zavzel sovražnik, so zopet osvojili.

V Argonih so nasprotniku iztrgali dele njegovih utrdb. Sicer se ni prigodilo ničesar bistvenega.

Južnovzhodno od Yperna so Nemci zavzeli francoski strelski jarek in so pri tem vpileni dve angleški strojni puški. Južno od kanala pri La Basséeju je vdrl sovražnik v enega izmed strelskih jarkov. Boj tamkaj se še vrši. Vobče ni na obeh bojiščih razen artilerijskih bojev bistvenih dogodkov.

Ponovni francoski napadi proti pozicijam severno od Massiges, ki so jih Nemci pridobili, so ostali brezuspešni. Takisto so se ponesrečili sovražni sunki v Argonih.

Iz Soissons poročajo, da so Nemci doslej mestu še večinoma prizanesli z obstreljevanjem. Artilerijski dvoboj se vrši med vrhovi na obeh bregovih reke. Nemci obstreljujejo zlasti Villeneuve in St. Germain. Zlasti krvava je bila ataka na Berges in Veniel. Sedaj je ravnina ob Aisni med Buxijem in St. Mecardom deloma poplavljen.

Dne 5. t. m. je krožilo več nemških letalcev nad francoskimi pozicijami pri Arrasu in Lillu. Tam je bilo več močnejših francoskih oddelkov in Zuavov. Kmalu je sledil silen nemški napad. Franbozi so razstrelili strelske jarke, ki so jih Nemci zasedli.

Iz Frankobroda poročajo, da traja akcija ob flandrijski obali pri Westendu še vedno. V noči na 5. februarja in dan poprej so nepresteno grmeli težki topovi. Sovražne poizvedovalne čete so poskusile dognati pozicije nemških čet ob severni obali. V pretekli noči so streljali Nemci na neki sovražni aeroplan nad Heystom, ki je operiral z reflektorji. Še silnejše je bilo grmenje topov dne 5. februarja ob pol 5. uri popoldne. Vsi topovi in vse strojne puške med Heystom in Zeebruggom so streljali na aeroplan. Videti je bilo ogenj in dim šrapnelov. Letalec je izginil nad morjem. Streljanje je trajalo 20 minut. V Brügge in Ostende prihaja mnogo ranjencev. Angleške križarke stražijo obal, najbrže z ozirom na nemško grožnjo proti angleškim transportom čet. Dne 5. februarja so streljale angleške ladje v bližini Zeebürgga. Obrežne baterije so odgovarjale.

Zračna obramba Parisa.

Zračno ladjevje izvršuje z največjo natančnostjo stražo nad Parizom. Neprestano, tudi ponoči, krožijo letala nad Parizom in okolico. Francoski letalci so prisilili dva nemška zrakoplova, ki sta se približala Parizu, da sta se vrnila.

Nemško-ruska vojna.

Odbiti ruski napadi na fronti Humin—Bzura.

Rusi so izvršili na vzhodno-pruski meji, kakor tudi južno od Visle, napad proti nemški fronti Humin—Bzura odsek. Vsi napadi so bili odbiti. Vjeli so 1900 mož in vpileni 6 strojnih pušk.

Z angleške, pa tudi s francoske strani se neprestano ponavlja trditev, da so Nemci v proslavo rojstnega dne Njegovega Veličanstva cesarja uprizorili sunke v velikem stilu, ki so se vsi končali s težkimi reakcijami za Nemce. Da je ta trditev z zahrbtnim namenom enostano izmišljena, dokazujejo poročila o dogodkih v dotičnih dneh. Takšno vojevanje se naravno tudi ne more tikati vladarjeve osebe. Nemško armadno vodstvo pa neče opustiti prilike, da bi takega vojevanja ne postavilo v vsi njegovi nizkoti pred vsem svetom na sramoten oder.

Spopadi v Vzhodni Prusiji.

Na vzhodnopruski meji jugovzhodno od jezerske planote in v Poljski na desno od Visle se je vršilo nekaj manjših, uspešnih spopadov krajevnega pomena.

Kakor poročajo „Times“ iz Petrograda, so nemški napadi na ruske pozicije ob Bzuri in Rawki tako silni in srditi, kakršnih dosedaj še ni bilo beležiti. Uradni krogi in vojaški strokovnjaki so mnenja, da je treba računati z novo razvojno fazo nemških načrtov. Dočim so preje ti krogi bili prepričani, da se bo sila avstrijske in nemške ofenzive čutila samo v centru Karpatov, s čemer bi bilo olajšano rusko prodiranje na Sedmograško, smatrajo sedaj za gotovo, da so avstrijski in nemški napori dosegli vrhunec istočasno v Galiciji, kakor tudi v obrečju Visle.

Sodba ruskih vojaških krogov.

Ruski vojaški kritiki konstatirajo, da tvorijo novi nemški napadi ob Visli četrto veliko ofenzivo Nemcev od početka vojne. Nemški napadi imajo namen za vsako ceno prebiti rusko fronto. Nemški generalni štab je v preteklih mirnih tednih ojačil artilerijo in svoje moštvo. Nemška metoda je obstojala v tem, zbrati na obeh krilih ob Visli in v Karpatih močne čete in pustiti v sredini samo poldrugi armadni zbor. Zdi se, da se Nemcem mudi končati operacije na vzhodu, ker bi jih moglo ogrožanje na zahodu prisiliti, da bi zopet potegnili čete iz Poljske. Da bi potisnili Ruse ob Bzuri in Rawki nazaj, so postavili v strnenih masah na 10 km širine 105.000 mož s 600 topovi, kar bi se moralo normalo razdeliti na 35 km. To dokazuje, da hočejo za vsako ceno iz železnega obroča, ki so ga sklenili zavezniki okrog njih.

Turška proti tripelententi.

Ob Sueškem prekopu.

Agence Milli poroča iz turškega glavnega stana: Predstraža proti Egiptu nastopajoče armade je uspešno izvršila poizvedovalni pohod skozi puščavo ter pognala sprednje angleške straže proti Kanalu. Nekaj pehotnim stotnijam se je celo posrečilo med Tossomom Serpiumom prekoračiti prekop. Neka indijska križarka je bila od ognja artilerije težko poškodovana. Naše prednje čete bodo ostale v stiku s sovražnikom ter opravljale poizvedovalno službo na vzhodnem bregu prekopa tako dolgo, da bo glavna moč pričela z ofenzivo. Del naših čet je uspešno obstreljeval Jalto ter na nekem drugem mestu potopil neko rusko ladjo.

Nova armada nad Angleži.

„Agence Milli“ poroča, da so zavzele turške čete s pomočjo arabskih vojščakov važno angleško postojanko Haviz, severno od Mohammare, kjer so se nahajale angleške predstraže. Arabska plemena se pridružujejo Turkom ravnotako, kakor severoperzijska. — Iz Jeruzalema prihaja poročilo, da so turški uspehi ob Sueškem prekopu izzvali v mestu velikansko navdušenje. Mesto je v zastavi, vršile so se manifestacije.

* * *

Konferenca finančnih ministrov trojnega sporazuma.

Konferenca finančnih ministrov trojnega sporazuma je sklenila, da se združijo skupna finančna in vojaška pomožna sredstva za nadaljevanje vojne do končne zmage in se zagotovi medsebojna finančna pomoč tako za države, ki se že sedaj vojskujejo, kakor tudi za one, ki se bodo v prihodnje pridružile zaveznikom. Ta sredstva se bodo pokrila s skupnim posojilom, ki se najme v imenu vseh treh velesil. Končno se je sklenilo, da se nakupi pri nevtralnih državah izvrše skupno, da se s tem ustvarijo ugodnejše eksportne razmere za Rusijo.

Spremembe v francoski generaliteti.

Na mesto generala Mercier-Milona je imenovan za poveljnika severnega dela utrjenega taborišča v Parizu prejšnji vojaški guverner pariški divizijki general Michel. Za poveljnika južnega dela pa divizijski general Lamaze.

Italija ostane do aprila nevtralna.

„Kölnische Zeitung“ poroča, da je urednik rimske „Tribune“ izvedel od jako odlične politične osebe, da bo Italija gotovo ostala mirna do aprila. Do takrat bo ena izmed vojskujočih se strank dobila premoč in Italija bo tedaj intervenirala za mir. Za vojno se zavzemajo razne tajne družbe, večina italijanskega prebivalstva je po silnem potresu za mir.

Ljudska hrana v vojnih časih.

Opomin; izdalo c. kr. ministrstvo za notranje stvari v januarju 1915.

Naši sovražniki nas hočejo izstradati. Iz številnih pojavov sovražnega inozemstva se jasno vidi ta namera. Kar se jim ni posrečilo s pozivom njihovih milijonskih vojsk, hočejo doseči s tem, da nam zabranjujejo dovoz živil in da izpostavljajo naše prebivalstvo nevarnosti lakote. Toda tudi ta naklep se jim ne posreči, ako si vsak izmed nas vzame za najstrožjo dolžnost in za vodilo za svoje

življenje, da bode varčno gospodaril z živili, kolikor jih je. Vsak posameznik je poklican sodelovati, da se zagotovi ljudska hrana v sedanjem vojnem času, vsak posameznik pa tudi more sodelovati, ako način svojega življenja prilagodi zahtevam skupnega blagra. Vsakdo naj pomisli, da naj služijo njegovi obroki v to, da se nasiti in hrani, ne pa poželenju po nasladnosti in potratu. Ogibajte se torej nezmernosti v jedi in pijači, odrecite se temu, da bi slavnostne povode praznovali s poedinami in popivanjem. Pa tudi v nasprotno napako se ne sme zabresti in nikdo naj se iz bojazni ne odloči nakupiti si nepotrebne zaloge. S tem bi si le zase in za druge podražili cene. Vsi, zlasti pa tisti, ki so si že nabavili take zaloge, naj bodo kar najodločneje posvarjeni in opozorjeni, da se živila, zlasti moka, ako se hranijo na nepripravnih krajih, izpridijo in da postanejo neporabna za uživanje ljudem. Za vse razmere se ne morejo postaviti enakomerna vodila o ljudski hrani v vojnih časih. Zato se naj nudijo le nekateri nasveti, kojih vpoštevanje je v nujnem interesu vsakega posameznika in skupnosti.

Meso.

Hrana z obilnim mesom se često precenjuje. Potrebno ni jesti meso vsak dan ali večkrat na dan. Ob mnogih obrokih, zlasti pri večerji, se lahko nadomesti meso z drugimi redilnimi in tečnimi jedili (mleko, sir, mlečne in močnate jedi). Klanje mladih živinčet ni gospodarsko. Teletina je tudi manj redilna. Ljudstvo samo dobro ve, da teletina ni krepka hrana. Za govedino in svinjino je ovčje in koštrunovo meso popolno nadomestilo, pravtako divjačina in ribe. Ostanke in odpadki mesa se dajo v gospodinjstvu porabljati za pripravlanje raznih jedi (juh, omak, mesnatih močnatih jedi itd.).

Mleko, sir.

Mleko in sir sta najvažnejša in razmeroma najcenejša hrana z beljakovino in ob bistveno manjšem potrošku nudita lahko dobro nadomestilo za meso in jajca. Mleko in sir, zlasti cenejše mleko brez smetane (posne mleko), nadalje zmetki in kislo mleko, sirotka, sir brez smetane in skuta naj bi se v večji meri porabljali zase in za pripravlanje jedi.

Mast.

Poraba masti se more omejiti mnogokrat brez škode. V gospodinjstvu, zlasti pri kuhanju jedi, je treba varčnosti s tem razmeroma dragim živilom, ki se da lahko nadomestiti kakor redilna snov. Najboljše nadomestilo za mast je cukrer; namesto da se namaže kruh z mastjo (kruh z maslom), se lahko često pridene sadje, čežana, marmelada, med i. dr.

Moka, kruh.

Z oblastvenimi predpisi se je že naložila dolžnost, da se mora pri pripravlanju kruha, da se varujejo zaloge krušnega žita (pšenica in rž), mešati moka z drugimi vrstami (n. pr. z ječmenovo moko, koruzno moko, krompirjevimi izdelki). Nikdo naj se ne spotika, ako se nekoliko izpremeni okus. Tudi v gospodinjstvu naj se ne porablja namešana pšenična in ržena moka. Predsodek zoper temne vrste moke je neosnovan, zakaj te vrete so tečne in okusne.

Prav posebno naj se varčno gospodari s kruhom; kruha naj se ne odreže več, nego se ga poje. Tudi ostanke kruha in žemelj se lahko porabljajo za pripravlanje redilnih in tečnih jedi (krušne juhe, cmoki, praženi žganci iz žemelj, močnik iz žemelj itd.). Opušča naj se zaradi slastnosti uživati samo svež kruh; star kruh ni nič manj redilen. Ječmen in oves, kaša in riževo pšeno so pripravni za razne močnate in mlečne jedi in torej lahko nudijo nadomestilo za običajna živila. Isto velja zlasti tudi o koruznem zdrobu, ki je za pripravlanje polente bolj pripraven nego koruzna moka. Iz ječmena narejena kaša (ječmenček), ovseno pšeno, ovseni kosmi, kaše, močnate in mlečne juhe vseh vrst lahko podajajo redilne jedi.

Sočivje.

Tudi sočivje (fižol, leča, grah) zasluži zaradi svoje porabnosti za tečna in redilna jedila posebnega ozira.

Krompir.

Z redilno vrednostjo in mnogovrstno porabnostjo nudi krompir pripravno in ceno nadomestilo za razna živila. Da se varčno gospodari s krompirjem, naj se kuha v olupih in naj se šele potem olup; sicer se izgubi mnogo redilnih snovi.

Prikuhe.

Prikuhe so posebno važne zaradi svoje lastnosti, da prinašajo v hrano izpremembo in slastnost, da lahko nasitijo in prihranijo druga živila. Kdor razpolaga z nezazidanim zemljiščem ali na primer vrtom-cvetnjakom, naj nasadi zgodnji krompir, zelenjavo, salato i. dr. Za svoje gospodinjstvo in često tudi za druge lahko dobiva dragocene prispevke za obroke.

Cukrer, sadje.

Po krivici se često pravi, da je cukrer samo za naslado, v resnici pa je cukrer izredno važno živilo in naj bi se torej, kolikor mogoče izdatno

porabljal. Kakor že omenjeno, more cukrer v hrani nadomeščati mast; z obilnim uživanjem cukra — zlasti ker ga je dosti v zalogi — bi se moglo od pomoči pomanjkanju in draženju masti. V istem smislu se priporoča tudi uživanje sladkih jedi, sadja v vsaki obliki, zlasti kompota (vkuhanega sadja in marmelad,) ter medu. Pripravno je, da se sadje pravočasno obvaruje pokvare in da se primerno izrablja (suši, vkuhava).

Pijače.

Voda gasi žejo najbolje; mleko je najredilnejša pijača. Z denarjem, ki se često čez mero porabi za opojne pijače, se lahko bolje nabavijo potrebna živila. Za narejanje opojnih pijač potrebne sirovine (žito, krompir, sadje itd.) služijo lahko pripravneje za porabljanje za živila. Tudi kava in čaj dobita redilno vrednost šele s pridatkom cukra in mleka. Na mesto teh cezmorskih užitnih reči, ki so torej le v omejenih množinah na razpolaganje, lahko bolje stopijo mleko ali redilne mlečne juhe, močnate juhe, kaša itd. Za otroke so opojne pijače vsekakor škodljive, kava in čaj vsaj nepotrebna.

* * *

Vobče je treba gledati na to, da se ne kuha več, nego se navadno poje, in paziti je treba, da se morejo tudi ostanke in odpadki zopet izkoristiti. Kuhinjski odpadki so često pripravni za klajo živini. Z okusnim pripravlanjem mešane hrane, z razumnim menjavanjem in kolikor možnim ogibanjem enostranskega hranjenja se tudi pri najpreprostejših jedeh zadosti teku. Kadar se pripravljajo jedila, igra pravilno izrabljanje goriva bistveno vlogo. Varčno porabljanje goriva, zlasti premoga, je v sedanjem času sploh posebno velikega pomena. Zato se podaja tukaj še nekaj migljajev za pravilno izrabljanje premoga pri kuhanju in kurjenju. V naših ognjiščih in pečeh se v resnici izrablja večinoma le deseti, često celo le dvajseti del toplote, ki bi se mogla dobivati iz premoga in drv. Zakaj! ker se nepravilno kuri.

Nekaj načel za pravilno kurjenje.

Pri kuhinjskih pečeh in pečeh s pečnicami (glinastih pečeh) naj se ne vloži preveč premoga istočasno. Čim nižje je goreča plast, tem bolje se izrablja kurivo. Kadar se začne kuriti, morajo biti kurilna vratca (gornja vratca) zaprta in vratca za pepel (pod rešetko) odprta. Čim se je premog dodobra užgal, se lahko gornja vratca deloma odpro, da jih ne poškoduje živahni ogenj. Spodnja vratca je pripreti, tako da ostane le majhna špranja. Ako je v peči le še žrjavica brez plamena, naj se zapro obojna vratca, da plin počasneje prepihava in da se peč tako krepko pregreje. Ker se vratca na pečeh nikoli ne zapirajo popolnoma neprodušno, prihaja tudi, če so vratca zaprta, večinoma dosti zgorilnega zraka. Nikakor pa naj ne bodo spodnja vratca več nego za prst široko odprta. Pri železnih pečeh je odpirati kurilna vratca le, kadar se dolaga kurivo. Dovajanje zgorilnega zraka je uravnati s tem, da se premikajo vratca za pepel ali da se primerno vstavi zapora z vijakom, ki je nameščena na teh vratcih. Polnilne peči je napolniti z gorivom do vratac za ogenj.

Sodržavljanin in žene!

Na Vas se obrača ta oklic, da bi izpolnjevali svojo dolžnost nasproti skupnosti in s tem tudi nasproti samim sebi. Živeti ne smemo brezskrbno brez glave, temveč vsakdo naj se postavi v službo občemu blagoru. Nikdo naj ne misli, da se njega ne tiče. Le mnogo kapljic izvotka kamen! Vaši očetje, bratji in možje so v vojni. Oni zastavljajo svojo kri za našo zmago. Žrtvujte se tudi Vi za domovino, za katero jemljejo naši junaški vojaki nase vsak dan tako velike žrtve. Vsakdo deluj za varčnost z zalogami naših živil in si tako prizadevaj, da se izkaže vrednega velike dobe.

DNEVNE VESTI.

Ernest pl. Körber, ki je bil svoj čas ministrski predsednik, je bil imenovan skupnim finančnim ministrom. Dosedanji skupni finančni minister, vitez Bilinski bo bržčas prevzel načelnštvo poljskega kluba.

V zadnji seji kranjske trgovske in obrtniške zbornice je bil izvoljen za predsednika Ivan Knez, za podpredsednika pa Kamilo Pamer. Med drugim je zbornica soglasno sprejela predlog zborničnega svetnika Ivana Rakovca, ki meri na to, da se na gorenjski železnici zopet vpelje vlak, ki je vozil iz Ljubljane ob devetih dopoldne in se vračal v Ljubljano ob četrtna na pet popoldne. Kakor čujemo, so tudi različne občine ob gorenjski progi vložile prošnjo na ravnateljstvo državnih železnic v Trstu za zopetno vpeljavo napominanega vlaka. Zeleti je, da bi ta akcija ne bila brezuspešna, kajti železnična zveza Gorenjske z Ljubljano je sedaj res v vsakem oziru nedostatna.

Fcm. Appel, prejšnji poveljnik 15. armadnega kora v Sarajevu je dne 4. t. m. umrl na Dunaju.

Iz ruskega vjetništva je pisal svojcem tukajšnji c. kr. profesor in rez. častnik g. profesor

Ivan Masten. Baje bo interniran v Taškentu, glavnem mestu Turkeстана.

Najbolj zanimiv in najbolj ilustrirani tednik so „**TEDENSKE SLIKE**“, ki priobčujejo vsak teden mnogo zanimivih slik z bojišč in o drugih dogodkih, priobčuje tudi slike padlih junakov, ki so žrtvovali kri in življenje za domovino. List „**TEDENSKE SLIKE**“, priobčujejo tudi pesmi, po-vesti, jako zanimiv lep detektivski roman itd. Priporočam vsem, da si naroče list „**TEDENSKE SLIKE**“. Izhaja v Ljubljani ter stane četrtletno le K 2.50. Posamezne številke se pa dobe tudi po trafikah in knjigarnah po 20 v. izvod. Kupujte in zahtevajte povsod ilustrirani list „**TEDENSKE SLIKE**“.

Pismo iz bojišča. Častnik piše: Ne vem, ako sem se kedaj bolj razburil, kakor nekoč zjutraj, ravno pred naskokom. Zapazil sem, da si je eden mojih vojakov sezul čevljev in da ga iztresa vzlic temu, da smo bili že nastopili v red. „Ali je sedaj za to čas?“ se nad njim razljutim, a on mi odvrne: „Ako sedaj ne bom imel čevljev v redu, bom pri naskoku moral ostati zadaj!“ Kazalo mi ni drugzega, kakor počakati, da se obuje in šele potem dati nadaljni ukaz. So pač na bojišču važnejše stvari kot krogelje in šrapneli! Zgodi se, da dobimo včasih menažo med žvižganjem krogelj. A kljub opasnemu položaju se nismo še nikdar tako smejali kakor oni dan, ko je prihajal iz kuhinje v zakope podčastnik M., noseč posodo vroče juhe. Pravkar ga je zadela kroglja v nogo, on pa mirno šepa naprej v smeri proti nam, krije juho s svojim telesom in skrbno pazi, da je ne razlije, kakor da mu je na juhi ležeče več, kot na svojem življenju. „Ali ste ranjeni?“ ga vprašamo in mu gremo po možnosti nasproti. „Nekoliko v prste na nog.“, pravi, „ampak za božjo voljo, ne pošiljajte me prej na obvežišče, dokler ne dobim svoje porcije juhe. Saj niti kapljice nisem izlil!“ Dali smo mu dvojno porcijo. „Cas“ št. 86.

Razglas. Od različnih strani so bile oblasti opozorjene, da hodijo po Kranjskem trgovci s konji ki po deželi, posebno pri ženah upoklicanih posestnikov konj, kupujejo konje po nizkih cenah, katere potem vojaški upravi povodom njene zahteve deželnih prevoznih prodajajo za cenilne cene, ki so pa pogosto znatno višje, kakor cene, za katere so oni kupili konje. Nizke cene dosežejo tudi agente navadno s zvijačnim govorjenjem, na primer, da je tudi Kranjska izpostavljena nevarnosti, da jo sovražnik zasede, ali da bode kmalu tej nevarnosti izpostavljena in da bode potem sovražnik konje jemal ne da bi jih plačal. Na ta način delajo pri bojazljivih in lahkovernih ljudeh dobre kupčije in skupujejo lepe dobičke v škodo prvotnih posestnikov konj. Kar se pa tiče zvijačnega govorjenja teh agentov, dokazuje ravno dejstvo, da taki agentje konje kupujejo, da se izgube konj absolutno ni bati, kar bi jih drugače ti gotovo ne kupovali. Prebivalstvo se zato pozivlje, da je proti navedenim agentom skrajno oprezno in da v lastnem interesu vsak slušaj, iz katerega bi se dal dokazati kak goljufiv namen, bodisi da ga hočejo taki ljudje doseči s zvijačnim govorjenjem, ali pa razširjanjem vznemirjujočih poročil, takoj naznani najbližnji orožniški postaji. Slednjič se opetevano opozarja na tuuradni razglas z dne 28. 12. 1914 št. 941/Mob glede prepovedi prodaje konj z razvidnicami izven nabornih okrajev, to je izven okoliša c. kr. okrajnega sodišča.

Razglas. Z ministrsko naredbo z dne 30. januarja 1915. št. 24. drž. zak. izdali so se novi predpisi o izdelovanju kruha in peciva, ter njega spravlanju v promet, kateri predpisi se bodo morali kar najnatančneje opazovati, ako hočemo, da bomo shajali s pšeničnimi zalogami žetve. Ker morajo imeti peki, slaščičarji, drugi prodajalci peciva, kakor tudi lastniki gostilničarskih in krčmarskih obrtov vseh vrst odtisk te naredbe ki jih bo okrajno glavarstvo v kratkem razdelilo, v svojih prodajnih in obratnih prostorih na vidnem mestu nabit, ima vsakdo priliko, se seznaniti s temi določili. Opozarja se le izrecno na to, da veljajo ti predpisi o mešanju moke ne samo za obrtniško izdelovanje kruha, temveč tudi za izdelovanje kruha v zasebnem (domaćem) gospodarstvu. Dalje bodi pripomenjeno, da je — kakor doslej — dopustno, izdelovati kruh in pecivo iz ječmenove, ovsene, ali koruzne moke same ali pa iz poljubnih zmesi teh mok ob pridatku drugih mokih nadomestkov (krompirjeve moke, sladkoria, itd.). Kot edino dopustno malo pecivo je c. kr. deželna vlada v ukazom z dne 6. februarja t. l. št. 2997 določila obliko dvodelne zemlje (navadne zemlje s težo 45 gramov s kupno ceno 4 vinarjev). Vsak najmanjši prestopok teh določil se bode brezobzirno in najstrožje kaznoval. Občinstvo, v katerega lastnem interesu so se izdali ti predpisi, pa je dolžno podpirati oblasti s tem, da samo nadzoruje natanko spolnjevanje teh naredb ter vsako neopazovanje takoj naznani tusem, bližnji c. kr. orožniški postaji ali pa županstvu.

Razširjajte naš list.

Zobozdravniški in zobotehnični atelje
dr. Edv. Globočnik

okrožni zdravnik in zobozdravnik in

Fr. Holzhaecker

konc. zobotehnik

v Kranju

v Hlebšovi hiši, nasproti rotovžu,
je slavnemu občinstvu vsak de-
lavni dan od 8. ure zjutraj do 5.
ure popoldne in ob nedeljah do-
poldne na razpolago.

**Spominjajte se
Rdečega križa**

! Nevestam!

**Naistarejša
trgovina**

Ferd. Sajovic

v Kranju

(poprej J. C. Pleiweiss)

priporoča za

svojo bogato zalogo

modnega blaga sukna za ženske obleke, barhenda za bluze in obleke, še-
vijotov, kamgarnov in lodnov, plitna za rjuhe, cvilha za žimnice, satenastih
in pisanih posteljnih odev, kakor tudi vsega drugega **manufakturnega blaga**.
Volneni robci, pleti, ogrinjalke in pleteni robci najnovejših vzorcev in naj-
bolje kakovosti. Srajce, jopice in hlače za ženske, moške in otroke.

Svilnati robci najnovejših vzorcev.

! Ženinom!

652-7

Najbolje in najceneje se kupi pri tvrdki

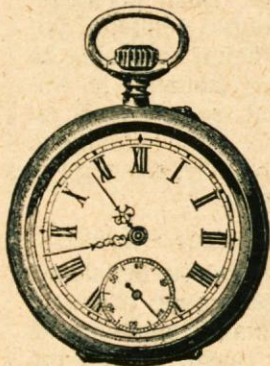
RUDOLF RUS

v Kranju (poleg lekarne)

Ustanovljeno leta 1885

**Prva in največja zaloga
ur, zlatnine in srebrnine.**

Ceniki zastoj in poštnine prosti.

Strogo solidna in poštna postrežba.

Suhe gobe

in druge deželne pridelke v vsaki
množini po najvišjih dnevnih cenah
kupuje

M. RANT, KRANJ

trgovina mešanega blaga in deželnih pridelkov

Trboveljski in češki premog.

Restavracija pri kolodvoru

priporoča dobro kuhinjo, pristna vina, češko
budjeviško pivo. Lep senčnat vrt.

Najbolj varno naložen denar v vsem
političnem kranjskem okraju!

Mestna hranilnica v Kranju

obrestuje hranilne vloge po

**Splošni rezervni zaklad
(lastno premoženje) nad
352.000 kron!**

Hranilnica posoja na zemljišča po 5 1/2% na leto
in na amortizacijo v 45 letih, tako da na primer
dolžnik v teku 45 let popolnoma poplača poso-
jilo 100 kron z obrestmi vred, ako plačuje vsa-
kega pol leta po 3 krone.

Koncem leta 1913. je bilo
stanje hranilnih vlog nad

5 milijonov 442 tisoč kron.

Posojil na zemljišča ter posojil občinam
nad 4 milijone kron.

4 1/2 %

brez odbitka rentne-
ga davka, katerega
plačuje hranilnica iz
lastnega. Narasle in
nedvignjene vložne
obresti pripisuje h ka-
pitalu vsakega pol leta
— to je dne 30. junija
in dne 31. decembra
— ne da bi bilo treba
vlagateljem se zgla-
šati radi tega pri hra-
nilnici.

Za varnost hranilnih vlog jamči poleg
lastnega rezervnega zaklada mestna občina
Kranj z vsem svojim premoženjem in z vso
svojo davčno močjo. Da so hranilne vloge
res varne, priča zlasti to:

**da vlagajo v to hranilnico tudi so-
dišča denar mladoletnih otrok in
varovancev, ter župnišča cerkveni
denar.**

Ta najstarejši denarni
zavod v **Kranju**

uraduje na rotovžu

vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do
4. ure popoldne.